

DİJİTAL OKURYAZARLIKTA MÜZİK EĞİTİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Ayça AVCI*

Öz: Günümüzde teknolojik araç-gereçlerin dijital yönde değişime uğraması gibi “okuryazarlık” kavramı da dijitalleşen dünyanın akımına uyum sağlayarak “dijital okuryazarlık” adı altında yeniden şekillenmiştir. Bu nedenle bireyler de bilinen okuryazarlık kavramına ait niteliklerin ötesinde yeni nitelikler ile donatılarak yetiştirilmeye başlanmıştır. Önceleri “okur” denildiğinde sadece bir kitabı ya da bir metni okuyan yani okuma eylemini gerçekleştiren kişi ya da okul bitiren akademik bir gelişim göstermiş bireyler akla gelirdi. Ancak artık okurun başına gelen “dijital” kelimesi ile “dijital okur” olarak söz edilen tanımlama, geleneksel okur anlayışının dışında kalarak akıllı cihazların sunduklarını anlamlandıran bireyler anlamına da denk gelmektedir. Aynı değişim “yazar” ifadesi için de geçerlidir. Günümüzde “dijital yazar” denildiğinde sadece yazma eylemi ya da yine kültürel birikimini metne döken değil, dijital ortamda yer alan her türlü (video, animasyon, resim, sunum) içeriği oluşturan kişileri de anlamak mümkündür. Bu araştırmada da daha önce incelenmemiş olan müzik eğitimindeki dijital okuryazarlık kavramı ile gerek uygulamalar, gerek internet siteleri olarak müzik eğitimini destekleyen dijital ortamlar da ele alınmıştır. Ayrıca daha önce yapılan sınırlı sayıdaki çalışmalar incelenerek dijital okuryazarlık ve dijital ortamlar üzerine yeni bir kavramsal çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır. Birçok genel eğitim ve müzik eğitimini içeren sitelerden örneklerin de yer aldığı bu araştırmanın sonraki dijital okuryazarlık çalışmalarına kıvılcım olması düşünülmekte ve devamının getirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: dijital, okuryazarlık, dijital okuryazarlık, müzik eğitimi, müzik.

MUSIC EDUCATION IN DIGITAL LITERACY

Abstract: Today, as the technological tools and equipment change in digital direction, the concept of literacy has been reshaped under the name of digital literacy by adapting to the current of the digitalizing world. Therefore, individuals have been equipped with new qualities beyond the known literacy concept. At first, when “reader” was said, only a person who reads a book or a text, that is, the person who performed the reading act or who completed an academic development, would come to mind. However, the digital word that comes to the reader now refers to the definition of the digital reader, which means individuals who fall outside the traditional reader's understanding of what smart devices offer. The same change applies to the author. Today, it is possible to understand not only the act of writing or the cultural accumulation, but also the people who create all kinds of content (video, animation, painting, presentation..) in the digital environment. In this research, the concept of digital literacy in music education, which has not

ORCID ID : 0000-0002-9887-1722

DOI : 10.31126/akrajournal.650884

Geliş tarihi : 25 Kasım 2019 / Kabul tarihi: 20 Aralık 2019

*Adıyaman Üniversitesi Devlet Konservatuarı Öğretim üyesi/ Müzikoloji Bölümü.

been examined before, has been handled both in applications and digital environments that support music education as internet sites. In addition, a limited number of previous studies have been examined and a new conceptual framework on digital literacy and digital environments has been attempted. It is thought that this study, which includes samples from many general education and music education sites, will be a spark for the subsequent digital literacy studies and it is suggested that the continuation will be continued.

Key Words: digital, literacy, digital literacy, music education, music.

1. Giriş

Yaşanılan her dönemin kendi içinde süregelen teknolojik gelişmeleri bulunmaktadır. Bu gelişmeler, yeri geldiğinde bir öncekinin biçim ya da içeriğinin üstüne getirilen yeni bir eklenti olarak kendini gösterirken, bazen de daha önce hiç denenmeyen yapılmış olmasıyla karşımıza çıkmaktadır. Günümüzden eski dönemlere baktığımızda, okuryazarlık kavramı, “kitap okuma, yazı yazma, dinleme, güzel konuşma” gibi becerileri olan ve eğitilmiş insanların bir niteliği olarak zihinlerde belirmekteydi. Gee (2007: 20) okuryazarlık kavramını şöyle tanımlamaktadır: “Okuryazarlık, bir alanda olan anlamları fark edebilmek (okumanın eşdeğeri) ve üretmektir (yazmanın eşdeğeri)”. Oysa son yirmi yıl gibi bir süre içinde okuryazarlık kavramı, başına aldığı “dijital” kelimesi ile şekil ve işlev değiştirmeye başlamıştır. Dijital okuryazarlık Glistler (1997:1) tarafından “bilgisayarlar aracılığı ile sunulan geniş yelpazedeki ve çoklu biçimdeki bilgilerin kullanılması ve anlaşılması yeteneği.” olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, eserin yayımlandığı tarih itibarıyla bakıldığında yaklaşık yirmi yıl öncesine aittir. Ancak günümüzde dijital okuryazarlık daha farklı bir yapıda karşımızda durmaktadır. Önceden kâğıt üzerinde yapılan işlemlerin internet sayfalarında yapılması olarak gelişen süreç, son hâlinde daha çok aracı bünyesinde barındıran bir dijital ortama dönüşmüştür. Bu araçlar; yazı yazma programları, ses kaydetme programları, görsel sunumlar, grafikler, videolar, ses kayıtları, animasyonlar gibi farklı biçimde internet ortamlarının sunulduğu bilgisayarlar, tabletler, akıllı telefonlar, akıllı televizyonlar, akıllı saatler olarak tüketiciye tanıtıldığı gibi özellikle önüne “akıllı” ve hatta İngilizce haliyle “smart” ifadesini alarak da günümüzde giderek çeşitlenmektedir. İnternetin de artık bahsi geçen araçlarda kullanıldığı göz önüne alındığında, dijital okuryazarlık için şöyle bir tanımdan söz etmek mümkündür: Bilgisayarlar, tabletler, akıllı telefonlar, akıllı saatler, akıllı televizyonlar gibi ağ cihazları aracılığıyla bilgiyi bulma, tutma, analiz etme, sentezler yaparak üretme ve paylaşabilme becerilerinin tümüne dijital okuryazarlık denilebilmektedir.

Bilgiye erişebilmenin yolunu bilmek, bu bilgileri kullanabilmek ve aynı zamanda edindiği bilgilerle yeni bilgiler üretmek; bireyin bilgi toplumunun bir üyesi olduğunu göstermektedir (Gündüz ve Odabaşı, 2004). Bu ifadeden yola

çıkılarak bireyin dijital ortamlardan bilgiyi edinebilmesi, bu bilgileri kullanabilmesi ve edindiği bilgilerle yeni bilgiler ve ortamlar üreterek bunları paylaşabilmesi bireyin dijital okuryazar bir toplumun üyesi olduğunu gösterdiğinden söz edilebilir. Bu noktada fark edilmektedir ki, artık okuryazarlığın içeriği değişmektedir. Okuryazarlık kavramının değişen içeriğinin doğrudan etki ettiği alan olarak da eğitim-öğretim süreci gösterilebilir. Çünkü teknolojik alandaki ve dijital ortamlardaki değişimler eğitimin gelecekte hangi yönde gideceğini belirlemede büyük öneme sahiptir (Banaszewski, 2005). Bu doğrultuda günümüz eğitim sisteminin günümüz öğrencilerini eğitmek için yeterli ortama ve içeriğe henüz hâkim olmadığını söylemek mümkündür. Çünkü çağımızın öğrencileri, geleneksel okuryazarlık becerilerinin dışında, dijital okuryazarlık için gerekli olan becerilere de sahip olabilmelidir. Dijital okuryazarlığın tanımında da yer alan; dijital kaynakları ve araçları fark etmek, yönetmek, değerlendirmek, analiz etmek, sentezlemek, onlara erişmek, edindiklerinden yeni bilgiler üretmek, iletişim araçlarında ifadeler oluşturabilmek, tüm bunların farkındalığına sahip olabilmek, günümüz öğrencilerinin edinmesi gereken becerileri arasında sayılabilir (Martin, 2005). Günümüz bebeklerinin ellerinde teknolojik cihazların olduğu düşünüldüğünde bu becerilerin çağın çocuklarından beklenmesinin olağanlığı fark edilebilir. Bu nedenle, eğitimin hem içeriği hem de sunumunun yapıldığı ortamlarda değişimin olması kaçınılmazdır. Çağa uyum sağlamak isteyen eğitim-öğretim kurumları da bu gibi nedenlerden her geçen gün eğitim-öğretim hizmetini sunmak üzere dijital ortamlardaki yeniliklerden yararlanmaya başlamışlardır. Gerek öğretmenler (eğitmen) gerekse öğrenciler hem üreten hem de başkalarının sunduklarını tüketen tarafta olabilmektedirler. Böylece günümüzde dijital okuryazarlık alanında çeşitli atılımların yapıldığı ve toplumun her kesiminin artık dijital içeriği hem tüketen hem de üreten hâle geldiği görülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, müzik eğitiminde dijital okuryazarlığın ve dijital ortamların nerede olduğunu tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Dijital okuryazarlık ve dijital ortamların çeşitleri ele alınarak yapılan çalışmaların gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde henüz yeterli sayıya ulaşmadığı görülmektedir. Bu çalışma özelde müzik eğitiminde dijital okuryazarlığı ve dijital ortamları incelese de genelde eğitim alanındaki dijital okuryazarlık ve dijital ortamları da tanıttığı ve yeni kavramsal çerçeve ile yepyeni yaklaşımlar sunduğu için alanında önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir.

1.3. Problem Durumu

Günümüzde eğitim-öğretim süreçlerinin artık dijital ortamlara aktarılmasıyla birlikte okuryazarların niteliklerinde de birtakım değişiklikler görülmeye

başlanmıştır. Okuma ve yazma kavramları dahi yapısını değiştirip dijital ortamlarda yapılan eylemleri tanımlamak üzere kullanılır hale gelmiştir. Okuryazarlıkta değişen bu içeriklerin eğitim-öğretim sürecine ve dolayısıyla müzik eğitimi sürecine yansımaları bu çalışmanın problem durumu olarak ele alınmış ve incelenmiştir. Böylece kavramsal çerçeveler de oluşturulmuştur.

1.4. Problem Cümlesi

Dijital okuryazarlık ve dijital ortam ifadeleri müzik eğitimi alanında nasıl kullanılmaktadır?

1.4.1. Alt Problemler

1.4.1.1. Müzik eğitimi içeriğinin oluşturulduğu dijital ortamlar nelerdir? Dijital okuryazarlık içinde nasıl tanımlanır?

1.4.1.2. Müzik eğitimi içeriğinin sunulduğu ve paylaşıldığı dijital ortamlar nelerdir? Dijital okuryazarlık içinde nasıl tanımlanır?

1.4.1.3. Müzik eğitimi içeriğinin kayıtlı tutulduğu dijital ortamlar nelerdir? Dijital okuryazarlık içinde nasıl tanımlanır?

1.4.1.4. Dijital okuryazarlığın müzik eğitimine getirdiği kazanımlar nelerdir?

2. Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veriler tespit edilirken doküman tarama yolu kullanılmıştır. Balcı'ya göre (2006) doküman, araştırılmak istenilen konunun hakkında bilgi sağlayan her çeşit yazılı materyaldir (s.180). Corbetta'ya göre de (2003) doküman, sosyal olgular hakkında bilgi sağlayan bir malzeme olmasının yanında araştırmacının eylemlerinden bağımsız şekilde var olması sayesinde de güvenilirdir (s. 287). Bu nedenle doküman tarama yolu, bir araştırma sürecinde güvenilir kaynaklara ulaşıldığı sürece etkili bir yöntemdir. Toplanan verilerin analiz edilmesinde ise içerik ve betimsel analiz tekniklerinden yararlanılmıştır. Weber'e göre de (1989) metinden elde edilen ve geçerliliği olan yorumların birtakım işlemler neticesinde tespit edildiği bir araştırma tekniğidir. Bahsi geçen yorumlar, mesajın göndereni, kendisi ve alıcısı hakkındadır (s. 5).

2.1. Veri Toplama Aracı

2019 yılına kadar dijital okuryazarlık alanında yazılmış ve basılmış olan gerek ulusal gerek uluslararası akademik metinlerden (makaleler ve kitaplar) yararlanılmıştır. Araştırmanın içeriğinde yer alan siteler, uygulamalar için de o sitelere ait internet sayfaları incelenmiştir.

2.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama sürecinin ilk basamağında dijital okuryazarlık alanında yapılan akademik çalışmalar ele alınarak belli bir kavramsal çerçeve oluşturulmuş ve bu kavramsal çerçeve dijital okuryazarlık ve dijital ortamlar olarak ayrı ayrı

değerlendirilmiştir. Sonraki süreçte belirlenen kavramsal çerçeveyi ve başlıkları ilgilendiren internet ortamları araştırılarak bu internet ortamlarının adresine ulaşılmıştır. Tüm bunlar yapılırken de dijital okuryazarlık ve dijital ortam kavramlarının müzik eğitimi içinde nerede oldukları da tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunu yapabilmek için de içerik ve betimsel analiz tekniklerinden yararlanılarak birbirine benzeyen ve ilişkisi olan kavramlardan yeni çıkarımlar yapılmış ve bu çıkarımlar yeni başlıklar altında yeniden yorumlanmıştır.

2.3. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada elde edilen veriler, eğitim alanındaki iki uzman ile birlikte değerlendirilmiştir. Böylece araştırmanın niteliğinin de artırılması hedef alınmıştır. Nitel olarak yapılan araştırmalarda toplanan verilerin yine nitel araştırmalara alanında yetkinliği olan uzmanlar ile paylaşılması ve uzmanlardan geri dönüt alınması yapılan çalışmanın güvenilirliğini de artırmaktadır (Glesne ve Peshkin, 1992).

3. Bulgular ve Yorum

Gün geçtikçe internet ortamında sunulup paylaşılan bilgi akışına giderek sanal ortamlardaki eğitimler de katılmaya başlamıştır. Hem ilköğretimde ve ortaöğretimde, hem de üniversitelerde öğretmenler artık öğrencilerine dersleri sanal ortamlarda ya da herhangi bir internet ortamında da verebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında bilginin alanın eğitimcileri tarafından sunulması, bilgi kirliliği durumunun da önüne geçebilmektedir. YÖK tarafından belirtilen “Yükseköğretim Kurumlarında Uzaktan Öğretime İlişkin Usul ve Esaslar” kapsamında yer alan Madde 4’ün içinde belirtilen “Ders Materyali ve Ücreti” tanımlamasında da şu ifade yer almaktadır: “Ders materyali ve materyal ücreti: Uzaktan öğretim faaliyetlerinin yürütülmesi için yükseköğretim kurumlarınca basılan veya elektronik olarak internet ortamında sunulan, üretilen veya kullanılan her türlü materyal...” (YÖK, 2012). Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere artık yükseköğretim kurumlarında da derslerin internet üzerinden uzaktan eğitim ile verilmesi ve bunun da giderek yaygınlaşması üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda, ders içeriklerinin sunulduğu ortamlar da çeşitlenmeye başlamıştır. Bu konuda tıpkı YÖK gibi MEB’in de birtakım çalışmaları bulunmaktadır. Örnek olarak MEB’in uzaktan eğitim kurs programları gösterilebilir. MEB, Özel Eğitim Kurumları Müdürlüğü’ne gönderdiği 27. 05. 2012 tarihli bir yazı ile şu ifadeye yer vermiştir: “Ekli listede belirtilen 211 kurs programının içeriğinde ve toplam ders saatlerinde herhangi bir değişiklik yapılmadan ekteki uygulama esasları doğrultusunda, Genel Müdürlüğümüze bağlı Özel Uzaktan Eğitim Kurs Merkezlerinde uygulanması kurulumuzca uygun mütalaa edilmiş-

tir.” (MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yazısı, 2012) MEB tarafından yazılan bu evraktaki uzaktan eğitim derslerinin uygulama esasları da aşağıdaki gibidir:

- Eğitimlerde öncelikle internetten yayınlanacak web sayfasından yararlanılır. Derslerin görüntülü, sesli ve yazılı yöntemle eş zamanlı işlenmesine özel önem verilir.

- Tüm ders konuları resim ve hareketli görüntülerle desteklenerek internetteki web sayfası üzerinden yayınlanır.

- Kursiyerlerin her aşamada kendi durumlarını gözlemek, bilgi seviyelerini ölçmek için internet üzerinden küçük sınavlar (ara sınavlar) yapılır.

- Teorik bilgilerin izlenmesi için el kitapları hazırlanır, bu kitaplar modüller olarak CD ortamına da aktarılır.

- İnternette programa göre araştırma ortamı oluşturulur. Bu portal il kursiyerlerin konu ile ilgili her türlü yenilikten anında haberdar olmaları sağlanır.

- İnternet yoluyla kursiyerler her an soru sorabilirler. Sorulan sorular öğretmenler tarafından cevaplanır. Ders saatleri dışında kursiyerler öğretmenlerine mail yoluyla ya da web sitesindeki “sor-öğren” bölümünü kullanarak da soru sorabilir, cevaplarını öğrenebilirler. (MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yazısı: 1-2, 2015).

Yukarıdaki maddelerden de anlaşıldığı üzere, MEB ve YÖK’e bağlı eğitim kurumları artık internet tabanlı öğretim yöntemlerini kullanarak eğitim-öğretimi devam ettirmeye ve böylece eğitim sürecini belli zaman ve mekânın dışında tutmaya da başlamışlardır. Bu eğitimlerin gerçekleşmesindeki en büyük etken de içeriklerin sunulduğu ve paylaşıldığı dijital ortamların varlığıdır. Eğitim-öğretim kurumlarının bünyelerinde ve yönergelerinde dijital ortamların yer almasının, dijital okuryazarlığın artmasında etkili olduğu söylenebilir. Bu eğitimler “dijital ortam eğitimleri” olarak ifade edilebilir. Dijital ortam eğitimleri şu iki başlık altında tanımlanabilir:

3.1. Resmî Dijital Ortam Eğitimleri

Devlete bağlı kurumlar ve bu kurumlarda çalışan kişiler tarafından sunulan ve eğitsel içerikli paylaşımların yapılmasını sağlayan dijital ortam eğitimleridir. Örnek olarak aşağıdaki dijital eğitim-öğretim ortamları verilebilir:

3.1.1. MEB’e Bağlı Dijital Ortamlar

3.1.1.1. EBA: MEB tarafından sunulan Elektronik Eğitim İçeriği Temin Süreci Yönergesi’ne göre EBA, Millî Eğitim Bakanlığının resmî platformu olan www.eba.gov.tr adresinde ve diğer dijital platformlarda içerik sağlayan “Eğitim Bilişim Ağı” (EBA) olarak tanımlanmaktadır. (s.1)

3.1.1.2. Vitamin: İlköğretimde verilen derslerin desteklenmesi için sunulan bir uzaktan eğitim ağına verilen isimdir. (s. 2)

3.1.1.3. Z. Kitap: Okullarda Fatih Projesi kapsamında akıllı tahta kullanımının artması, öğrencilere tablet dağıtılması, bilgisayar kullanımının yaygınlaşması gibi gelişmeler ile birlikte derslerde kullanılan ciltlenmiş kaynak kitapları yerini “z-kitap”a (zenginleştirilmiş kitap) bırakmaya başladı. Z-kitaplar, öğrencilerin dijital ortamdaki tüm ders içeriklerine ulaşabilmesi için geliştirilen bir uygulamadır.

3.1.1.4. YÖK Atlas: Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Cumhuriyeti'nin 1982 Anayasası ile belirlenen yükseköğretim sisteminin temel esaslarına göre oluşturulan anayasal bir kuruluştur. YÖK Atlas ise üniversiteye giriş sürecinde tercih yapılmasına destek veren bir yazılımdır.

3.1.2. Kültür Bakanlığı'na Bağlı Dijital Ortamlar

3.1.2.1. Sanal Gezintiler: Sanal gerçeklik teknolojisi kullanılarak tarihi ve kültürel mekânlara yapılan gezintilere verilen tanımlamadır. Bu uygulamada eğiticiyi yönden dikkat çekicidir.

3.1.2.2. Sanal Kütüphaneler (Dijital ortam kütüphanesi): İlgili bakanlığın, geçmişi geleceğe dijital ortam ile taşıyarak daha kolay ulaşılabilir hâle getirmeyi hedeflemesi ile ortaya çıkarılmış bir dijital ortam kütüphanesidir. Osmanlıca Dönemi Türkçesi ve Farsça - Arapça yazılmış 27 bin cilt el yazması eserin, Osmanlı döneminden Cumhuriyet'e kadar gelen süreli yayınların, 1928'den itibaren yayınlanan süreli yayınların, 2 milyonu aşkın gazete pozunun, yaklaşık 60 bin Osmanlı gazetesinin, tablolarının, Türk Ocağı Koleksiyonu'ndaki Fransızca ve İngilizce yayınların, Hacıvat-Karagöz tasvirlerinin, film arşivlerinin, harita, nota ve pul koleksiyonlarının, siyasi afişlerin ve 5 binden fazla taş plağın dijital hale dönüştürüldüğü bir kütüphanedir. (Millî Kütüphane İçeriği Dijital Ortamda, 25.10.2016, E.T.16.12.209).

3.1.3. Üniversitelere Bağlı Dijital Ortamlar

3.1.3.1. Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Dersleri (E-Eğitim): Anadolu Üniversitesinin açık öğretim okullu için sunduğu bazı dijital öğrenme ortamları bulunmaktadır. Bunlar:

Anadolum e-Kampüs Sistemi: Derslerin dijital ortamda sunulmasını sağlayan bir tasarımıdır.

Kitap Hizmetleri: İnternet ortamında PDF olarak öğrencilere gönderilmektedir.

Kitap Güncellemeleri: Çeşitli disiplinlerin kitaplarını dijital hâlde öğrencilere sunan bir hizmettir.

Açık ve Uzaktan Öğrenme Sözlüğü: İnternet tabanlı sunulan bir Türkçe sözlüktür.

3.1.3.2. UZEM (Uzaktan Eğitim ve Araştırma Merkezi): Birçok üniversitenin de kullandığı ve bazılarının da yeni başladığı “Uzaktan Eğitim ve Araştırma Merkezi” ifadesinin kısaltılmışıdır.

3.1.3.4. Dijital Kitaplar: “Anadolu Üniversitesi’nin açıktan öğretim sürecinde kullandığı dijital ortamların arasında da yer alan dijital kitaplar, diğer üniversiteler tarafından da oluşturulmaya ve yaygınlaştırılmaya başlanmıştır.

Yukarıdaki içeriklerde aynı zamanda müzik eğitimi de verilmektedir.

3.2. Resmî Olmayan Dijital Ortam Eğitimleri

Devlete bağlı olmayan kurumlar veya kişiler tarafından sunulan ve eğitsel içerikli paylaşımların yapılmasını sağlayan dijital ortam eğitimleridir. Bu tanımın kapsamına birçok sosyal paylaşım ortamı ve web sitesi girebilmektedir. Bunların türleri de şöyle maddelendirilebilir:

- Ücretsiz, Offline eğitimler. (gerçek kişi anlatımlı)
- Ücretli, offline eğitimler. (gerçek kişi anlatımlı)
- Ücretsiz, online eğitimler. (gerçek kişi anlatımlı)
- Ücretli, online eğitimler. (gerçek kişi anlatımlı)
- Ücretsiz; yalnız şekil, yazı ve animasyon üzerine kurgulanmış eğitimler.
- Ücretli, sadece videodaki şekil, yazılar ve animasyonlar ile eğitim
- Ücretli, kitap ve yardımcı CD eşliğinde sunulan eğitimler.

Yukarıdaki eğitimlerin sunulduğu platformlar da şöyledir:

3.2.1. Webiner: Web ve seminer kelimelerinin birleşiminden oluşan bilgisayar üzerinden yapılan çoklu katılımı da sağlayan sunumlu konferanslara verilen addır. Örneğin, <https://kodedu.com/category/webinar/> linkine sahip sayfada çeşitli dijital içeriklerin oluşturulmasını sağlamak üzere webinerler düzenlenmiş ve kaydedilmiştir.

3.2.2. Video Siteleri: Birer dijital video kütüphanesi olarak kullanılan internet sayfalarıdır. En çok kullanılan video platformları şu şekildedir: Youtube, Dailymotion, Vimeo, DTube, Metacafe, Veoh, 9GagTV, The Video Open Project, Vevo, vb.

3.2.3. Eğitici Bloglar, Sayfalar ve Bu

Ortamlarda Paylaşılan Dokümanlar: Belli bir amaç doğrultusunda oluşturulan içeriklerin paylaşıldığı ortamlardır. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

3.2.3.1. Morpa Kampüs: İlkokul, ortaokul öğrencileri ve öğretmenlerine derslerde destek olmak üzere hazırlanmış, MEB müfredatına uygun, binlerce içeriğin yer aldığı bir eğitim ortamıdır.

3.2.3.1. Udeemy: Alanlarında uzman olan kişiler tarafından hazırlanan ücretli eğitim videoları setine verilen tanımlamadır.

3.2.3.3. Özel Kurslara Ya da Kişilere Ait Tüm Dijital Kitaplar: Baskıya girip somut bir kitap haline getirilmeyen, yalnızca internet üzerinden satın alınıp, paylaşılıp yayılan kitaplara verilen tanımlamadır.

3.3. Uygulamalar: Birtakım programların paylaşılması için elektronik cihazlara yüklenen yazılımlara verilen tanımlamadır. Örnek olarak Google Play, Apple Store verilebilir.

Geleneksel okuryazarlığın yerini giderek dijital okuryazarlığa bırakmasıyla birlikte eğitim-öğretimde gelişen yeni durumlar kendini müzik eğitimi sürecinde de göstermektedir. Özellikle uzaktan eğitimin daha çok tercih edildiği günümüz koşullarında, dijital platformlarda sunulan müzik eğitimi materyallerinde de giderek artış olduğu görülmektedir. Müzik eğitimi sürecini desteklemek üzere dijital platformlarda sunulan içeriklere değinmeden önce bu içerikleri kullananları yani dijital okuryazarları kategoriler hâlinde sunmak konunun anlaşılmasını da kolaylaştırabileceği düşünülmektedir. Spires ve Bartlett'e göre (2012: 9) dijital içeriklere göre dijital okuryazarlık üç gruba ayrılmaktadır: a) dijital içeriği bulan ve tüketen (kullanan), b) dijital içeriği yaratan (oluşturan), c) dijital içerik aracılığı ile iletişim kuran. Şimdiki yapılan bu çalışmada da Spires ve Bartlett tarafından oluşturulan bu kategorilerden yola çıkarak dijital ortamlar için de kategorilerin oluşturulması mümkündür. Dijital ortamlar da üç gruba ayrıldığında şu şekilde ifade edilebilir: a) İçeriğin yaratıldığı dijital ortamlar, b) içeriğin sunulduğu ve paylaşıldığı dijital ortamlar, c) İçeriğin kayıtlı tutulduğu dijital ortamlar. Dijital okuryazarlığın hangi ortamlarda gelişim gösterdiğinin altını çizmek adına dijital ortamlardaki bu üç kategorinin oluşturulmasının faydalı olabilmesi mümkündür. Müzik eğitimi için kullanılan dijital ortamları kategoriler hâlinde sunmak ve böylece alt problemleri cevaplamak adına da oluşturulan bu başlıklardan yararlanılmıştır.

3.4. Müzik Eğitimi İçeriğinin Oluşturulduğu Dijital Ortamlar Nelerdir? Dijital Okuryazarlık İçinde Nasıl Tanımlanır?

3.4.1. Müzik Eğitimi İçeriğinin Oluşturulduğu Dijital Ortamlar

Dijital içeriğin uygulanması, öğretimin ve öğrenimin verimliliğinin artması açısından önemli ve etkili bir metottur (Bakkenes ve diğ., 2010). Aynı durum dijital içeriğin oluşturulması için de geçerlidir. Bu nedenle günümüzde özellikle öğretmenlerin dijital ortamları iyi tanımaları ve bu ortamlardaki nitelikleri etkin bir şekilde kullanabilmeleri gerekmektedir. Spires ve diğerlerine (2017: 2237) göre, özellikle 2000'ler yani milenyum döneminin nesli, çağdaş eğitim sürecini başlatan bir nesildir ve bu yüzden "Y kuşağı" ve hatta internet kullanan birçok yaştan bireyleri kapsadığı için de "Net kuşağı" olarak da tanımlanmaktadır. Ancak dijital alandaki gelişmeler giderek hızlandığı için bahsi geçen net kuşağındaki öğretmenler (eğitmenler) yeniliklere adapte olabilmek için

çaba sarf etme gereği duymaktadır. Çünkü yeni nesli oluşturan öğrenenlerin yapısı artık değişim göstermektedir. Yeni neslin en önemli niteliklerinden biri, herhangi bir konuya ya da duruma karşı gösterdikleri sabrın daha önceki nesillere göre daha az olmasıdır. Bu nedenle herhangi bir yazılı içeriğin okunması ve oradan bilgi edinmesi sürecinde öğrenenlerin sabretme konusunda zorlandıkları görülmektedir. Bu noktada, öğrenenlerin bir konuyu sabır göstermeden hızlıca öğrenebilmeleri için özellikle dijital ortam içerikleri yazılı olanlardan görsel olanlara doğru bir geçiş göstermektedir. Çünkü multimodalitenin merkezinde gösterge bilim bulunmaktadır (Kress ve Van Leeuwen, 1996). Göstergebilimin kadrajına yer alanlar şöyle sıralanabilir: İnsanların iletişim amaçlı kullandıkları dilleri, davranışları, jestleri, alfabeleri, görüntüler, trafik işaretleri, müzikleri, resimleri, tiyatrosu, afişi, grafikleri, modası, yazınsal yapıtları, terminolojik kelimeleri, bir ülkenin mimarisi, ülkenin yol yapısı gibi içeriklerin her biri bir özelliği vurgulamak üzere iletişim aracı olarak kullanıldıklarından gösterge bilim kapsamına girmektedir (Guiraud, 1994). Bu doğrultuda denilebilir ki, internet üzerinde oluşturulan her içerik göstergebilimi kapsamaktadır ve eğitim-öğretim sürecini destekleyen çoklu uyaranların oluşturulmasına da ortam sağlamaktadır. Çünkü eğitim-öğretim sürecinde bilgiler ne kadar çoklu ortam ile öğrenciye sunulup uyaran sayısı arttırılsa, o kadar kalıcı öğrenmeler meydana gelir denilebilir. Gözütok (2001: 21) bu konuyu şöyle ifade etmiştir: “Öğretimin planlanmasında, öğretmenin zekâ alanlarını düşünmesi ve her zekâ türüne sahip olanların gereksinimlerini başlangıç noktasına alması, hazırlanan ders tasarımına çoklu yöntem anlayışını da birlikte getirmektedir. Demirel ve diğerleri de (1998: 531) çoklu öğrenme ortamının faydası konusunda Gardner’ın ifadesini şu şekilde yazıya dökmüşlerdir: “Gardner, çoklu öğrenme ortamlarında bireylerin problem çözme becerisinin ve üretkenliğinin daha fazla olabileceğini de belirtmiştir”. Dijital ortamlar da, bilgiler gerek görsel, gerek duyuşsal olarak videolar, müzikler, resimler, animasyonlar, metinler gibi birçok içerik ile sunulabilmektedir. Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere, dijital ortamların sunmuş olduğu çoklu öğrenme ortamları öğrencilerin eğitim-öğretim sürecini oldukça destekler niteliktedir. Böylece dijital okuryazarlık sürecinin “yazarlık” kısmını kapsayan, eğitim-öğretimin gerçekleştirilmesi için bahsi geçen video, müzik, resim, animasyon, metin gibi içeriklerin üretilmesinin ne denli önemli olduğu da anlaşılmaktadır.

3.4.2. Dijital Okuryazarlıkta İçeriklerin Oluşturulma Türleri

3.4.2.1. Kodlama: Bilgisayar ya da elektronik herhangi bir devre ve mekanizmayla ortaya çıkan düzeneklere belli bir işlemi yaptırmak üzere yazılan komutlar dizininin tamamı veya bir kısmı şeklinde tanımlanmaktadır.

3.4.2.2. Web Sayfası: İngilizce anlamıyla web sözcüğü, kumaştaki dokudan esinlenilip bilgisayar ağını tanımlamak adına kullanılmaktadır Bu noktada

denilebilir ki, Web, internette yer alan servislerden biridir. İnternette bulunan her türlü yazı, grafik, resim, ses ve hareketli görüntülerden meydana gelen içerikleri uzaktaki bilgisayarlara iletmektedir. Bilgisayarda gördüğümüz sözü edilen içeriklere de web sayfası denilmektedir. Bu web sayfaları bir araya gelerek de web siteleri oluşturulmaktadır (Web, E.T. 16.12.2019).

3.4.2.3. Yazılımlar: Sönmez ve diğerlerine göre (2003) “yazılım, herhangi bir programlama diliyle yazılmış olan ve bilgisayarı yöneten programdır.” (s. 2) Daha detaylı açıklamaya bakarsak, bilgisayara ne yapacağını söyleyen talimatlara verilen tanımlamadır. Yazılım, bir bilgisayar sisteminin çalışmasıyla ilgili tüm program, prosedür ve rutinleri içerir. Yazılım terimi, bu talimatları donanımdan, yani bir bilgisayar sisteminin fiziksel bileşenlerinden ayırmak için kullanılmıştır (Encyclopedia Britannica, E.T. 16.12.2019).

3.4.2.4. En Yaygın Dijital Uygulamalar:

- Google Play
- Apple Store
- Udemey
- Kahoot (Hem içeriğin yaratıldığı hem de paylaşıldığı bir dijital platform)

Yukarıdaki üç madde genel anlamda her alanda kullanılan içerik oluşturma türlerindedir. Bu içerik oluşturma türleri müziklerin ve müzik eğitimi içeriklerinin oluşturulmasında da kullanılmaktadır. Yukarıda bahsi geçen üç içerik yaratma türü kullanılarak nota yazımı, müziklerin kayıtları, müziklerin aranjeleri (kayıtlarının düzenlenmesi) için kullanılan bazı dijital ortamlar yaratılabilmektedir. Bunlardan bazıları aşağıdaki şekilde listelenmiştir:

3.4.3. Çeşitli İnternet Sayfalarından Yararlanarak Notasyon ve Kompozisyon

3.4.3.1. Nota Yazmayı Destekleyene İnternet Siteleri

- BlankSheetMusic.net
- Online Note Writing <https://www.noteflight.com>
- Music Notation Graph Paper PDF Generator <https://incompletech.com/graphpaper/musicstaff/>
- Music Paper (Her çalgı ve düzen için pdf formatında hazır müzik yazım sayfaları) <http://people.virginia.edu/~pdr4h/musicpaper/>

3.4.3.2. Notasyon ve Kompozisyon Yapmak İçin Kullanılan Yazılımlar

- Crescendo
- Finale
- Sibelius
- Mus2
- Musescore
- StaffPad

3.4.3.3. Müzik Eseri Üretimi (besteleme ve kaydetme) İçin Kullanılan Bilgisayar Yazılımları

- Studio One
- Linux Multimedia Studio
- FL Studio
- Cubase (Windows için aranje programı)
- Appel Logic Pro (Apple için aranje programı)
- Adobe Audition
- LMMS (ritim yazma porgramı)
- Reaper
- Ableton Live

3.4.4. Çalgıların Dijitalleşmesi

Çalgıların dijitale dönmesi süreci de dijital “yazarlık” kapsamına girmektedir. Çünkü bu noktada da yine gerek yazılım gerek elektronik gerek ise müzik uzmanlarının çalışmaları ile ortaya yepyeni bir ürün çıkmaktadır. Bu da dijital yani elektronik çalgılardır. Müzik eğitiminde okullarda en yaygın kullanılan elektronik piyanodur. Hem fiyat hem kapladığı alan hem içindeki teknik özellikleri (metronom, ses ayarı, farklı seslerin olması gibi) hem de akort ihtiyacının olmaması gibi etkenlerin okulları genelde elektro piyano almaya yönlendirdiği söylenebilir.

İngilizce ismiyle, “Electronic Music Laboratories” olarak geçen ve yaygın kısaltma olarak da “EML” şeklinde ifade edilen, Türkçe ismiyle de “Elektronik Müzik Laboratuvarı”, ilk defa dört mühendis tarafından 1968 yılında oluşturulmuştur. Aslında bu laboratuvarların birer ses sentezleyicisi olarak da tanımlanması mümkündür (Wikipedia, E.T.16.12.2019). Müzik üretiminde, icrasında ve öğretiminde kullanılan bir başka laboratuvar çeşidi de “piyano laboratuvarları”dır. Piyano laboratuvarlarında, en önce yer alan ve genelde öğretmenin kullandığı piyanoya bağlı ana bilgisayar, öğrenciler için aynı sınıfta kurulmuş bilgisayarlı diğer dijital piyanolara bağlıdır ve öğretmen kendi bölümünden öğrenciler ile iletişim kurabilmektedir. Piyano laboratuvarları, öğretmenlerin toplu piyano dersi işlemleri için kurulmuş ortamlardır. Kasap’ın (2007) kendi araştırmasında da ifade ettiği gibi metronom, ses ayarları, birçok farklı çalgı sesleri (yaylılar, harpsichord, gitar, koro vb.), dijital piyanoya öncesinde kaydedilmiş eserlerden örnekleri, kaydetme ve kaydı geri dinleyebilme özellikleri bulunan piyanolardan oluşan laboratuvarlar müzik dersleri sürecinde rahatlıkla kullanılabilir. (s. 448)

Eren’e göre (2005) dijital çalgılar, akustik muadillerinin tüm fonksiyonelliğine sahiptir ve tüm enstrümantasyon sistemlerinde kullanılabilirler. Modern

dijital cihazlar, iletişim, veri işleme ve ağ oluşturma yeteneklerindeki avantajlar nedeniyle hızlı bir şekilde analog cihazların yerini almaktadır. Dijital piyaneların haricinde, diğer çalgıların da giderek dijitalleştiği söylenebilir. (s.12) Örneğin Türk Halk Müziğinin özünde olan bağlama dahi bu dönüşüme ayak uydurarak elektro bağlama ismini almıştır. Uygun dizayn ile akustik olarak çalınan neredeyse her çalgının dijitalleşmenin sürecine dâhil olduğu görülmektedir. Elektronik müzik aleti olarak da adlandırılan elektro çalgılar, elektronik aygıtlar kullanarak ses üreten müzik aletleridir. Bu çalgıların ses çıkarması için hoparlörü çalıştıracak ses sinyaline ihtiyaç duyulmaktadır. Bu da çalgının içindeki elektrik sistemi aracılığıyla sağlanabilir. Bu noktada benzer sistemin diğer çalgılar için de kullanılmasıyla birlikte çalgıların artık akustik olmaktan çıkarak dijitalleşmeye doğru sürüklendiğini söylemek mümkün olabilir.

3.4.5. Çalgıların Dijital Ortamlara Aktarılması

Müzik eğitimi sürecinde çalgı seslerinin dijital ortamlara aktarılması ve bu yazılımlarda yer bulması sayesinde gerek müzik eğitimcileri gerekse de öğrenciler üretim sürecine yani dijital yazarlık sürecine kolaylıkla geçiş sağlayabilmişlerdir. Sadece bir program aracılığıyla ve o programda bulunan hazır seslerden yani dijital ortama aktarılmış çalgı seslerinden yararlanılarak aranjörlük diye belirtilen müzik düzenleme işlemi rahatlıkla yapılabilmektedir. Elbette burada sözü edilen profesyonel bir müzik alt yapısı oluşturulması için yeterli değildir. Ortaya yakın seviyede bir müzik alt yapısının oluşturulması için sadece bilgisayardaki müzik eseri üretme programının temel çalışma prensibinin bilinmesi yeterli kalabilmektedir. Kullanılan müzik düzenleme programı hakkında biraz bilgisi olan herkesin kolaylıkla müzik üreticisi olmasının da müzik eğitimi sürecinde hem öğrenciyi hem de öğretmeni motive edebileceği söylenebilir. Ancak profesyonel bir müzik eseri üretimi için daha kapsamlı donanım ve bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır.

3.5. Müzik Eğitimi İçeriğinin Sunulduğu ve Paylaşıldığı Dijital Ortamlar Nelerdir? Dijital Okuryazarlık İçinde Nasıl Tanımlanır?

3.5.1. Müzik Eğitimi İçeriğinin Sunulduğu ve Paylaşıldığı Dijital Ortamlar

Dijital okuryazarlığın “okur” kısmına hitap eden, içeriğin sunulduğu ve paylaşıldığı dijital ortamlar günümüzde giderek çeşitli yazılımların da etkisiyle çoğalmaktadır. Dijital ortamda içeriğin sunulması ve paylaşılması denildiğinde de şüphesiz akla ilk gelen internet ortamı olmaktadır. Çünkü günümüzde artık internet ortamı tüm içeriklerin yer aldığı alan olarak görülmektedir. Arama motorları olarak ifade edilen Google, Yandex, Yahoo Search, Bing, Baidu, Ask, Alhea, Info, Excite, Boardreader, Webcrawler gibi zihne düşen her şeyin bir kelime karşılığı ya da görsel haliyle sisteme girilmesiyle, o kelime veya

görsel ait açıklamaları, örnekleri ve tüm açıdan özellikleri karşımıza getiren dijital ortamlar bulunmaktadır. Bunların içinden Google, artık bir dünya devi olarak bilinmektedir. Ancak bu kadar içeriği bünyesinde tutan arama motorlarının dezavantajı bilgi kirliliğini de beraberinde getirmektedir. Tunç'a göre (2010: 246), aslı netleşmeyen birçok bilginin ilk durağı olan internet, bilgi bankasının çöplüğü konumuna gelmiştir ve neredeyse tüm alanlarda karşılaşılan kaynağı belli olmayan bilgiler, güven vermeyen elektronik posta mesajları ve bunlara benzeyen tabir yerindeyse enformasyon yağmuru, kaotik bir ortam oluşturduğundan bilgi kirliliği kavramı da tam olarak internetin bu kaotik yapısıyla ilintili olmuştur.

Özellikle çalışmanın kapsamı müzik eğitimi olduğundan müzik eğitimini destekleyen, müzik eğitimi veren bazı internet sitelerini kurulma amaçlarına göre başlık vererek aşağıdaki şekilde listelemek mümkündür:

Tablo 1. Müzik eğitimini destekleyen ve müzik eğitimi veren bazı internet siteleri

1. Eserlerin Notalarının ve Kayıtlarının Paylaşımına İzin Veren İnternet Siteleri
• Sheet Music Online (Yaprak nota) (www.sheetmusic1.com)
• The Sheet Music Archive (Müzik arşivi) (www.sheetmusicarchive.net)
• Music Scores (Notalar) (www.music-scores.com)
• Easy Sheet Music (Kolay yaprak notalar) (www.easysheetmusic.com)
• All Piano Sheet Music (Piyano yaprak notaları) (www.allpianosheetmusic.com)
• 247 Sheet Music (247 yaprak nota) (www.247sheetmusic.com/downloads)
• Yamaha (www.yamahamusicsoft.com)
• The Mutopia Project (www.mutopiaproject.org)
• Sibelius Music (www.sibeliusmusic.com)
• ChoralWiki http://www1.cpd.org/wiki/index.php/Main_Page
• Özellikle https://imslp.org/wiki/Main_Page
2. Müzik Tarihini, Türlerini, Bestecileri ve Terminolojisini İçeren İnternet Siteleri
• Online Music Dictionary https://musicterms.artopium.com
• Glossary of Musical Terms https://www.naxos.com/education/glossary.asp
• Online Music Dictionary https://dictionary.onmusic.org
• Oxford Music Online https://www.oxfordmusiconline.com/page/the-oxford-dictionary-of-music/oxford-dictionary-of-music
• Turkish Music Dictionary http://www.turkishmusicportal.org/en/turkish-music-dictionary
• Music and History http://www.musicandhistory.com
• Music Printing History https://www.musicprintinghistory.org
• Musiconn Scoreserach (online piyano klavyesini kullanarak nota yazım sitesi) https://scoresearch.musiconn.de/ScoreSearch/?lang=en
• Müzik türlerinin haritasını gösteren web sitesi https://musicmap.info
• Music History Resources - http://www.satellite-one.net/musicology/
• Music History Timeline - http://www.factmonster.com/ipka/A0151192.html

• Classical Music Timeline - The Classical Music Beat - http://music.search-beat.com/composer.htm
3. Nota Yazma Düzenini Öğreten İnternet Siteleri
• BlankSheetMusic.net
• Online Note Writing https://www.noteflight.com
• Music Notation Graph Paper PDF Generator https://incompetech.com/graphpaper/musicstaff/
• Music Paper (Her çalgı ve düzen için pdf formatında hazır müzik yazım sayfaları) http://people.virginia.edu/~pdr4h/musicpaper/
4. Müzik Kitaplarının Olduğu İnternet Siteleri
• Library Of Congres https://www.loc.gov/collections/books-about-music-before-1800/about-this-collection/
• Rare Book Room (Kitapların orjinallerinin fotoğrafları bulunuyor.) http://www.rare-bookroom.org
• IMSLP Petrucci Music Library (ücretsiz kitap, nota ve müzik kayıtları bulunmaktadır.) https://imslp.org/wiki/Main_Page
5. Çalgıların Anlatıldığı İnternet Siteleri
• http://www.markshep.com/flute/
• http://www.flutehistory.com/Timelines/index.php3
• Trombone Page of the World http://www.trombone-usa.com
• https://www.saxophone.org/museum/saxophones
6. Etnik Çalgıların Anlatıldığı İnternet Siteleri
• The Didgeridoo Page https://people.well.com/user/nhunter/didj/index.html
7. Müzik Arşivi Olan İnternet Siteleri
• MIDI, MP3 ve WMA formatında müzikler https://www.classicalarchives.com
8. Yabancı Kaynaklı Müzik Eğitimi Veren İnternet Siteleri
• İçinde yüzlerce müzik eğitimi veren web sitesi bulunur. https://sites.google.com/site/k12musicresources/
• https://www.rockhall.com/learn/education/rockin-schools
• Biblioteca Virtual de EducaciónMüzikal (Müzik Eğitimi Sanal Kütüphanesi) https://didactalia.net/comunidad/materialeducativo/recurso/biblioteca-virtual-de-educacion-musical-bivem-un/a5549476-b88b-4180-bced-2c7e94176df2

3.6. Müzik Eğitimi İçeriğinin Kayıtlı Tutulduğu Dijital Ortamlar Nelerdir? Dijital Okuryazarlık İçinde Nasıl Tanımlanır?

3.6.1. Müzik Eğitimi İçeriğinin Kayıtlı Tutulduğu Dijital Ortamlar

İçeriğin kaydedilmesi süreci, dijital okuryazarlıkta “yazarlık” alanına girmektedir. Çünkü burada da dijital ortamdaki bilgilerin, bir aygıttan ya da alandan diğerine aktarımı yani yazılması söz konusudur. Giderek dijitalleşen dünyada, bilgiler de korunmak üzere artık dijital ortamlara aktarılmaya başlanmıştır. Küçük ve Alır (2013: 342) bilgilerin dijital ortamlarda kayıtlanmasını ve böylece depolanmasını “dijital koruma” olarak şöyle açıklamaktadır: Bilgilerin doğru ve güvenilir bir ortamda depolanması, depolama ve elde etme konusunda gerekli olan aşamaların uygulanması, dijital bilginin kayıtlı bulunduğu

taşıyıcı eskimeden yeni taşıyıcılara aktarılması, kopyalama süreci boyunca bilginin bütünlüğünün korunması gibi amaçlarla gerçekleştirilen sürece dijital koruma denilmektedir. Özellikle ürünlerinin belli bir formatta kaydının yapılması mümkün olan müzik eğitimi ve içeriklerinin kaydedilmesi gereklidir. Bu sa- yede paylaşılması ve sunulması da kolaylaştırılmış olur. Müzik eğitimi için gerekli olan müziklerin, videoların, grafiklerin, animasyonların ve doküman- ların kaydedilmesi için de üç türlü kayıt ortamı bulunmaktadır: 1. Veri depo- lama araçları, 2. Sosyal medya araçları, 3. Online depolama ortamları.

3.6.1.1. Veri depolama Araçları

Belli bir fiziksel varlığı olan, içinde bulunan mekanizmaların aracılığı ile verilerin kaydedilmesi için kullanılan araçlar olarak tanımlamak mümkündür. Bunlar:

- a. USB ("Universal Serial Bus" Türkçesi: "Evrensel Seri Veriyolu") bellek (Bellek Çuğubu)
- b. HardDisk (Sabit disk)
- c. Zipdisk
- d. SSD Bellek Kartları(SD,CF,MMC,MS)
- e. CD –DVD Rom

3.6.1.2. Sosyal Medya Araçları

Müzik eğitimi için gerekli olan müziklerin, videoların, grafiklerin, animas- yonların evrensel olarak paylaşılabilirdiği ve geniş kitlelere ulaşmasını sağlayan dijital paylaşım ortamlarıdır. Aynı zamanda sosyal medya ortamları sayesinde bireylerin de uzaktan birbirleriyle iletişimde olabilmelerine de olanak veril- mektedir.

- a. Youtube
- b. Facebook
- c. Instagram
- d. Twitter

3.6.1.3. Online Depolama Ortamları

Günümüzde "Bulut Teknolojisi" olarak da adlandırılan bu siteler, akıllı ci- hazlarda yeterli hafıza kalmadığında alternatif olarak online (çevrimiçi) bir şe- kilde verilerin kaydedilmesini ve depolanmasını sağlar. Özellikle müzikler, vi- deolar gibi çok yer kaplayan verilerin depolanması için oldukça kullanışlı ol- duğu söylenebilir. Bunlardan bazıları: Dropbox, Yandex Disk, Google Drive, Mega, vb.

3.7. Dijital Okuryazarlığın Müzik Eğitime Getirdiği Kazanımlar Nelerdir?

3.7.1. Dijital Okuryazarlığın Müzik Eğitime Getirdiği Kazanımlar

Dijital okuryazarlığın artması, müzik eğitimi sürecinin yeniden yapılanma-

sını da beraberinde getirmiştir. Yukarıda üç başlık altında verilen ortamlarda müzik eğitimini destekleyen dijital ortamlar sunulmuştur. Bu ortamların müzik eğitimi sürecine katkılarından bahsetmek yerinde olacaktır. Bilgi ve iletişim teknolojisinin (BİT) müzik eğitimi sürecine katkılarını ele aldığı çalışmasında Savage (2007: 69) şu kazanımlardan söz etmektedir:

1. Öğrencilerin kendi çalışmalarına yönelik isteklerinin artmasını ve öğrenme süreçlerinde daha fazla sorumluluk hissetmelerini sağlamaktadır.

2. Müzik eğitimi müfredatını daha fazla ilgi çekici ve motive edici hale getirmektedir.

3. Geleneksel araçların öğrenilmesine kıyasla öğrencilerin teknolojiye yaklaşımı daha kolaydır.

4. Kompozisyona yönelik yeni yaklaşımlar, geleneksel çalgı becerilerinden yoksun olan öğrencilerin bestelemeyi öğrenmesini kolaylaştırmaktadır.

5. Müzik endüstrisindeki güncel konuları, durumları ve yaratıcı süreçleri doğru bir şekilde temsil edebilme fırsatını da yakalayabilirler.

Müzik eğitiminde teknolojiye yer verilmesinin öğrencilerin dijital okuryazarlık sürecine getirdiği faydalarından söz etmek için Nelida'nın (2008) söz ettiği BİT kazanımlarından yararlanılması da mümkündür. Aşağıda verilen maddeler Nelida'nın BİT için ifade ettiği kazanımların müzik eğitimi sürecine uyarlanmış halidir. Öyleyse müzik eğitiminde teknolojiye yer verilmesinin öğrencilerin dijital okuryazarlık sürecine getirdiği faydalar şöyledir:

1. Çeşitli dijital öğrenme ortamları aracılığıyla müzik dersi tasarımlarının geliştirilmesi sağlanır.

2. Müzik eğitiminde öğrenme ve öğretme süreçlerinin stratejik bir vizyon oluşturulmasını destekleyen araçlar ve kaynaklar geliştirilir.

3. Öğrenciler çevrimiçi müzik eğitimi veren kaynaklara erişmeye teşvik ve motive edilir.

4. Analitik düşünme, var olan problemi parçalara ayırarak bu parçaları anlamlandırabilmek; bir sistemin nasıl işlediğini, bir şeyin nasıl oluştuğunu ya da bir problemin nasıl çözülebileceğini açıklayabilmek, iki veya ikiden fazla durumu karşılaştırabilmek, herhangi bir şeyin özelliklerini değerlendirebilmek ve eleştirebilmektir (Sternberg, 2006). Öğrencileri müzik eğitimi süreçlerinde bütünü görebilmeleri için analitik düşünmeye teşvik etmek üzere çeşitli bilgi ve teknik kaynakları kullanarak alternatif ve zorlu yollarla öğrenme fırsatı sunulur ve bilişsel gelişimlerine katkıda bulunur.

5. Öğrencilere müziğe dair sunulan içerikleri sıralayıcılar aracılığıyla araştırmalarına olanak sağlanır.

6. Müzik eğitimi içeriklerini, öğrencilerin müzikal kalıplara atıfta bulunarak karşılaştırmalarına olanak sunulur.

7. Öğrencilerin besteleme yeteneklerine katkı sağlanır,

8. Online ya da offline olarak sunulan uzaktan müzik eğitimleri ile öğrencilerin müzikteki performanslarını düzeltmelerine ve onları etkin bir şekilde sunmalarına yardımcı olunur.

BİT'in (Bilgi ve İletişim Teknolojisi) müzik eğitimi süreçlerinde yer almasıyla birlikte, öğrencilerin dijital okuryazarlık alanında edinmeleri gereken becerilere hâkim olmaları da desteklenmiş olmaktadır. Çünkü gelecek artık dijitalleşmenin üzerine kurulmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin profili de giderek değişim göstermektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına değinme sürecinde, daha önce uzaktan eğitim alanında gerçekleştirilen, faydalarını ortaya koyan çalışmalardan örnekler sunulmuştur. Bu örnekler ışığında araştırmanın bulguları çerçevesinde sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Yungul (2018) tarafından gerçekleştirilen “Müzik Eğitiminde Web Tabanlı Uzaktan Eğitim” isimli çalışmada, müzik eğitimi sürecinde hangi alanda daha yoğunlukla web tabanlı uzak eğitimin verildiği tespit edilmek istemiş ve sonucunda çalgı alanında daha çok kullanıldığı ve etkili olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Sağır ve diğerleri (2014) tarafından çalışılan “Müzik Eğitiminde Uzaktan Eğitim Ve Orkestra Uygulamaları” adlı çalışmada da, Malatya İnönü Üniversitesi müzik eğitimi yüksek lisans ve doktora öğrencileri ve öğretim elemanlarından oluşturulan oda orkestrası, Şef Orhan Şallıel ile Skype üzerinden gerçek zamanlı görsel – işitsel telekonferans aracılığıyla prova yapmışlardır. Çift yönlü etkileşimli bilgisayar modelinin kullanıldığı bu uygulama hakkında orkestra elemanlarına provalar sırasındaki tecrübelerine ilişkin bir anket uygulanmıştır. Elde edilen yanıtlara göre, yapılan uygulamanın %90 verimli bulunmuştur. Ayrıca böyle uygulamaların bilhassa büyük şehirlere uzakta kalan taşra üniversitelerinde uygulanmasının daha faydalı olacağı, performans ve teori içeren derslerde uzaktan eğitimin çok daha fayda göstereceği orkestra üyeleri tarafından belirtilmiştir.

Atik (2008) tarafından gerçekleştirilen bir başka araştırma müzik alanında olmamasına karşın, uzaktan eğitimin sunduğu katkılardan bir yönü ele alması ile dikkat çekmektedir. Atik araştırmasında, uzaktan eğitimin diğer eğitimlere göre daha ekonomik olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmanın sonucuna göre, öğrenci sayısının fazla olduğu eğitimler için, yüz yüze olan eğitimlere göre daha az maliyet gerektirmektedir. Bu yönüyle bakıldığında da birçok disiplinin uzaktan eğitime geçmesi sayesinde hem daha çok öğrenciye ulaşılabilirlik hem de daha çok öğrenciye daha az maliyetle eğitim verilmesi sağlanabilir.

Vuranok (2009) ve Birkök ve Vuranok (2010) araştırmacıları tarafından gerçekleştirilen ve yine müzik disiplini dışında olan ama uzaktan eğitimin faydalarından diğerini ortaya koyan bir çalışma da, “uzaktan eğitim ile bilgi ihtiyacının karşılanması: Bir üniversite programı önerisi” başlığı altından sunulmuştur. Araştırmada, teknik öğretmenlerinin bilgi ihtiyaçlarının uzaktan eğitim aracılığı ile karşılanmasına yönelik teknik öğretmenlerine anket uygulanmıştır. Sonuçlara bakıldığında uzaktan eğitim uygulamasının, derslere ulaşamayan, çalışmalarından ötürü vakitli katılamayan öğretmenler için faydalı olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, uzaktan eğitimin yer ve zaman sınırlanması olmaması nedeniyle daha özgür bir eğitim-öğretim alanı sunduğundan bahsedilebilir. Aynı durumun uzaktan gerçekleştirilen müzik eğitimleri için de geçerli olduğundan söz edilebilir.

Sonuç olarak, artık yapay zekâdan bahsedilen günlerde yapay zekânın bir müzik albümü yapmasına izin veren ve giderek daha da gelişen teknoloji sayesinde müzik eğitimi ve dolayısıyla müziğin kapsamına giren her alanda bir takım yeni atılımlar sürmeye devam edeceğini söylemek mümkündür. Burada önemli olan nokta, müzik teknolojisi alanında yapılan bu yeni gelişimleri takip edebilecek, üretimi ve dağıtımını yapabilecek bireylerin yetişmesine katkı sağlanmasıdır. Müzik eğitimi süreçlerindeki usta-çırak ilişkisi niteliğinde olan bir öğretmen ile öğrencinin yan yana olan etkileşimi elbette ki çok daha etkilidir; ancak giderek artan uzaktan eğitimlerde kullanılan teknolojiler de oldukça ileridir. Gerek sanal gerçeklik, gerek artırılmış gerçeklik ve gerekse hologram kullanımlarıyla müzik eğitim süreçlerinde yeni canlandırmalar meydana geldiği ve geleceği söylenebilir. Bu nedenle burada üzerinde durulması gereken bir diğer önemli nokta da, müzik eğitimi süreçlerinde gerek öğretmenlere mesleki gelişim kursu olarak gerekse öğrencilere ders müfredatlarında “müzik eğitiminde kullanılan teknolojiler” mutlaka öğretilmeli ve üretici olmaları için de teşvik edilmelidir. Bu şekilde verilen müzik eğitimi, öğrencileri gelecekteki teknolojilere hazırlayabilir ve dünya standartlarında bir yer edinmelerine katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Atik, İ. (2008); *Alternatif Eğitim Biçimi Olarak Uzaktan Eğitim ve Ekonomik Etkinliği*, Education Sciences , 3 (1) , 80-89 .

Bakkenes, Igne., Vermont, Jam. D., Wubbles, Theo. (2010); Teacher learning in the context of educational innovation: Learning activities and learning outcomes of experience teachers. *Learning and Instruction*, 20(6), 533–548. doi:10.1016/j.learninstruc.2009.09.001

Balcı, A. (2006); *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*, Pegem Yayıncılık, Ankara.

Banaszewski, Thomas. M. (2005); Digital storytelling: supporting digital literacy in grades 4-12 (Yüksek Lisans Tezi). Institute of Technology, Georgia.

Birkök, M. C., Vuranok, T. T. (2010); "Uzaktan Eğitim ile Bilgi İhtiyacının Karşlanması: Bir Üniversite Programı Önerisi", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Corbetta, P. (2003); *Social Research: Theory Methods and Techniques*. SAGE Publications Ltd., London.

Demirel, Özcan. ve diğer., (1998); "İlköğretimde Çoklu Zekâ Kuramının Uygulanması", 7. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi (9-11 Eylül 1998)*. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Eğitim Bilimleri Bölümü c. 1, s. 531-546, Konya.

Encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/technology/software>, E.T. 16.12.2019

Eren, H. (2005); *Analogue vs Digital Instruments*, *Instrumentation Engineers Handbook: Process Control and Optimization*, Vol: 2 Edition: 4th Chapter: 1.1 Publisher: CRC Press Editors: Bela G Liptak

Gee, James. Paul. (2007); *What video games have to teach us about learning and literacy*, Palgrave Macmillan, New York.

Gilster, Paul. (1997); *Digital literacy*, Wiley and Computer Publishing, New York.

Glesne, Carey. ,Peshkin, Allan. (1992); *Becoming qualitative researchers an introduction*, Longman Group Ltd, London.

Gözütok, F., Dilek, (2001); *Kolej Ayşeabla Okullarında Çoklu Zekâ Kuramı Uygulaması*, Siyasal Yayıncılık, Ankara.

Guiraud, Pierre. (1994); *Göstergebilim*, (çev. Mehmet Yalçın), İmge Yayınları, 2. bs. Ankara:

Gündüz, Şemsettin / Odabaşı, Ferhan., (2004); *Bilgi çağında öğretmen adaylarının eğitiminde öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin önemi*, *The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)*, 3.

Kasap Tecimer, Beril (2007); "Müzik Eğitiminde Teknolojik Yaklaşımlar", *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, Ankara.

Kodlama Nedir ?, Nedir Kimdir Bilgilen, Web, <http://www.nedirkimdirbilgilen.com/2017/12/kodlama-nedir-nasl-yaplr-yararlar.html> [Erişim Tarihi: 7 Haziran 2018].

Kress, Gunther., van Leeuwen, Theo. (1996). *Reading images: The grammar of visual design*. London: Routledge.

Küçük, Mehmet, Emin / Alır, Gülten. (2003); *Dijital Koruma (Arşivleme) Stratejileri ve Bazı Uygulama Örnekleri*, *Türk Kütüphaneciliği* 17 (4), 340-356

Martin, A. (2005); *DigEuLit – a European framework for digital literacy: A progress report*. *Journal of e-Literacy*, 2(2), 130-136.

MEB, Elektronik Eğitim İçeriği Temin Süreci Yönergesi, (2018). <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1949.pdf> (02.11.2019)

MEB, Özel Öğretim Kurumları Kanunu, http://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_07/05162625_1.5.5580.pdf, (Erişim tarihi: 31.10.2019).

MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yazısı (2012). http://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_02/16144913_Uzaktan_EYitim_Kurs_ProgramlarY_ve_Uygulama_EsaslarY.pdf (02.11.2019)

Millî Kütüphane İçeriği Dijital Ortamda, 25.10.2016, <https://basin.ktb.gov.tr/yazdir?E.T.16.12.209>

Sağır, T, Eden, A, Şalliel, O. (2014). *Müzik Eğitiminde Uzaktan Eğitim Ve Orkestra Uygulamaları*, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 4 (9) , 69-79.

Savage, Jonathan (2007); *Reconstructing music education through ICT*. *Research in Education*, 78 (1),65–78. <https://doi.org/10.7227/RIE.78.6> (02.11.2019)

Sönmez, F., K./ Öztürk, A./ Apaydın, H. (2003); Bilgisayar Uygulamaları, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü Ders Kitabı, Yayın No. 1533, Ankara.

Spires, Hiller. A., Medlock, Paul Casey, Kerkhoff, S. N. (2017); Digital literacy for the 21st century. In M. Khosrow-Pour (Ed.), Encyclopedia of information science and technology (4th ed.). Hershey, PA: IGI Global.

Spires, Hiller., & Bartlett, M. (2012); Digital literacies and learning: Designing a path forward. Friday Institute White Paper Series. NC State University

Tunç, Aslı (2010); “Tarihi Miras ve Güncel Beklentiler Arasındaki Türkiye”. 23. *Türk – Alman Gazetecilik Semineri*. Medya ve Bilgi Kirliliği, Ankara.

Vuranok, T. T. (2009); *Uzaktan Eğitim ile Teknik Öğretmenlerin Bilgi İhtiyacının Karşlanması*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Web, <https://www.baskent.edu.tr/~tkaracay/etudio/ders/internet/html/htmlbasics/web.htm>, E.T. 16.12.2019

Weber, Robert., Philip., (1989); Basic Content Analysis, Sage, London.

Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Electronic_Music_Laboratories, E.T. 16.12.2019

YÖK, Yükseköğretim Kurumlarında Uzaktan Öğretime İlişkin Usul ve Esaslar, https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Uzaktan_ogretim/yuksekogretim_kurumlarinda_uzaktan_ogretime_iliskin_usul_ve_esaslar.pdf (Erişim tarihi: 31.10.2019)

Yungul, O. (2018); “Müzik Eğitiminde Web Tabanlı Uzaktan Eğitim” *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1333-1348.